

HRVATSKI *glasnik*

XXXV. godina, 16. broj

17. travnja 2025.

cijena 300 Ft

*Ni život ni smrt ne pripada meni
Ja sam tek onaj koji je u sjeni
Onog što u vremenu se
Ovremeni*

Mak Dizdar

Pečuška kalvarija

FOTO: BRANKA PAVIĆ BLAŽETIN

7. stranica

Osmi susret hrvatske dijasporice iz Južne
Amerike 3. stranica

„Hrvatska u 30 priča”
4. i 5. stranica

Spomen-ploča Joški i Erzsébet Vlašić
14. i 15. stranica

Šarene pisanice

Iako su pisanice još pretkršćanski običaj, danas su one simbol Uskrsa. Simboliziraju proljetno buđenje prirode i rađanje novog života i tradicionalno se daju na dar. U prošlosti su mladići djevojkama, ali i obrnuto, darivali pisanice kao znak ljubavi ili privrženosti. One su bile i simbol pomirenja. Tako su osobe, darivajući pisanice drugima, prešutno tražile oprost ili ga davale.

Komu ćete i kakve pisanice vi poklanjati ove godine? Hoćete li time tražiti nečiji oprost?

Uskrs, naš najveći katolički blagdan, dok širi nadu, veselje, zajedništvo, može nas ponukati da preispitamo sebe i svoju okolinu. Jesmo li postupali pravedno, iskreno, dobronamjerno prema sebi i onima koji nas okružuju? Je li nas povukao začarani krug „oko za oko, zub za zub“ ili smo uspjeli ostati izvan njega, sposobni sagledati sliku odozgo u uvjerenju da dobre namjere i djela na kraju ionako pobjeđuju? Lažne zasluge bez pokrića kratkog su vijeka. Ako smo na pravom putu, znat ćemo to i nije nam potrebno isprazno dokazivanje virtualnih „imitacija života“.

Na našim stolovima neće samo pisanice biti šarene nego i cijela paleta hrvatskih običaja, tradicija koje za Uskrs njeguju i Hrvati u Mađarskoj.

Cifrano voće, matkanje, Baraban ili takozvano šibanje Pilata, bojenje jaja, odlazak u Emaus... To su samo neki od običaja.

U Željeznoj županiji postoji legenda koja objašnjava zašto su uskrsna jaja prvotno bila crvena. Navodno je jedna žena prolazila s jajima u košari i prestrasila se vidjevši Isusa na križu. Kleknula je pred njega, a kap Isusove krvi kapnula je i obojila sva jaja.

Neki su običaji poput bunjevačkog ukrašavanja jabuka i naranči ili odlazak u Emaus nestali na jedno vrijeme, ali su se ponovno vratili u modu. Tako se cifrane naranče i jabuke kao posebna tehnika narodne umjetnosti ponovno izrađuju, ne samo za Uskrs.

Neka nam ovaj Uskrs šarenilom oboji ne samo pisanice nego u pompi proljetnih boja, zumbula, tulipana, ljiljana, maslina, kruha i vina te naših lijepih običaja i tradicija oboji i život koji provodimo u miru i zajedništvu.

Kršul

GLASNIKOV TJEDAN

„Među ostalim, 2024. godine Vlada Republike Hrvatske proglasila je ukupno devet novih projekata od strateškog značaja za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Među njima je i projekt Multimedijalni muzej Hrvata u Mađarskoj (2024. godine 235 000 eura), koji provodi Hrvatska državna samouprava u Mađarskoj.“

Republika Hrvatska od 2017. godine pruža potporu programima od strateškog značaja za Hrvate izvan Republike Hrvatske, a od 2022. godine Središnji državni ured otvorio je i posebnu proračunsku aktivnost „Program potpore projektima od strateškog značaja za Hrvate izvan Republike Hrvatske“ kako bi istaknuo važnost i vidljivost sredstava koja se izdvajaju za tu namjenu. Početkom 2022. godine Vlada Republike Hrvatske osnovala je Povjerenstvo za procjenu i utvrđivanje prijedloga projekata od strateškog značaja za Hrvate izvan Republike Hrvatske na temelju čijega prijedloga donosi odluku o proglašenju projekata od strateškog značaja za Hrvate izvan Republike Hrvatske i pružanju financijske potpore.

Riječ je o većim proračunskim sredstvima, a neki projekti uživaju kontinuiranu godišnju potporu. Među njima je strateški projekt Hrvatsko kazalište Pečuh (2022., 2023., 2024. godine 75 000 eura), čiji je nositelj Hrvatska državna samouprava, a ugovor o financiranju sklapa sa Središnjim državnim uredom za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Među strateškim projektima Vlade Republike Hrvatske od samih je početaka i tjednik Hrvata u Austriji „Hrvatske novine“.

Projekti od strateškog značaja za Hrvate izvan Republike Hrvatske važni su za unapređenje njihova položaja i kvalitete života, doprinose očuvanju i njegovanju nacionalnog identiteta, hrvatskog jezika, kulturnog stvaralaštva i baštine te jačanju povezanosti Hrvata izvan Republike Hrvatske s domovinom.

Tako je, među ostalim, 2024. godine Vlada Republike Hrvatske proglasila ukupno devet novih projekata od strateškog značaja za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Među njima je i projekt Multimedijalni muzej Hrvata u Mađarskoj (2024. godine 235 000 eura), koji provodi Hrvatska državna samouprava u Mađarskoj.

Na 77. sjednici, održanoj 26. ožujka, Vlada Republike Hrvatske izdvojila je ukupno 1 050 000 eura za nove strateške projekte Hrvata izvan Republike Hrvatske. Točnije, sredstva su namijenjena za ostvarivanje triju projekata koje je vlada proglasila strateški važnim za Hrvate izvan RH i za koje će u 2025. godini osigurati ukupno 1 050 000 eura. Riječ je o dodatnim strateškim projektima uz one koji su već financijski podržani.

Prvi je novi projekt, vrijedan 500 000 eura, „Izgradnja Trga 106. brigade HVO-a Orašje“. Njime će se odati počast i sjećanje na branitelje koji su u Domovinskom ratu obranili grad Orašje, Posavinu i taj dio Bosne i Hercegovine.

Drugi je projekt potpora izgradnji Pastoralno-edukacijskog centra „Sv. Ivan XXIII.“ u Čapljinu, čija je izgradnja predviđena do 2028. Za taj će se projekt izdvojiti 500 000 eura kako bi se osigurao prostor za susrete, edukaciju, duhovne aktivnosti te stvaranje novih kreativnih i kulturnih sadržaja.

Treći projekt, za koji će se izdvojiti 50 000 eura, odnosi se na potporu dvomjesečniku Hrvata u Crnoj Gori „Hrvatski glasnik“, jedinom tiskanom glasilu na hrvatskom jeziku u Crnoj Gori, koje izlazi već 20 godina.

Uz navedene projekte vlada je donijela i Odluku o nastavku potpore strateškom projektu Hrvata u Srbiji „Rasti gdje si posijan – vrtići na hrvatskom jeziku: izgradnja, rekonstrukcija i adaptacija“, za koji će se u ovoj godini osigurati 400 000 eura.

Projektom je predviđena obnova i dogradnja dječjih vrtića „Marija Petković – Sunčica“ u Subotici, „Anđeli čuvari“ u Tavan-kutu i „Marija Petković – Biser“ u Subotici. Taj je projekt vlada još 2023. godine proglasila projektom od strateškog značaja za Hrvate izvan RH te je tad osigurano 960 000 eura, no u međuvremenu su se pojavili dodatni, nepredviđeni troškovi izgradnje.

Branka Pavić Blažetin

Čitajte i širite Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata u Mađarskoj!

Obnovljen Hrvatski društveni dom u Kisegu

Hrvatska samouprava Kisega na čelu sa Šandorom Petkovićem skrbi o životu hrvatske zajednice grada. Organizira brojne programe na kojima se okupljaju žitelji ne samo iz grada nego iz cijele regije. Za svoje programe redovito prijavljuje projekte kod Fonda „Gábor Bethlen“. Ovaj put uspjela je obnoviti Hrvatski društveni dom iz sredstava dobivenih preko natječaja. Hrvatski društveni dom u novom će ruhu i dalje biti mjesto sastanaka, književnih susreta, proba pjevačkih zborova i raznih drugih programa hrvatske zajednice.

Zgradu Hrvatskog društvenog doma Hrvatska samouprava Kisega dobila je na korištenje od Grada. Budući da se u njoj održavaju mnogobrojni programi, bilo je važno da se obnovi jer je prokišnjavao krov. U zgradi od 500 četvornih metara odvija se društveni život hrvatske zajednice grada – od pjevačkih i plesaćkih proba do osiguravanja smještaja za hodočasnike. Samouprava već mnogo godina organizira hodočašće (shodišće) Putujuće Celjanske Marije, a među većim priredbama su joj i priredbe povezane s poviješću Jurišićeve utvrde. Osim toga u godišnjem planu programa ima niz drugih priredaba. Predsjednik Šandor Petković, koji obnaša dužnost predsjednika Hrvatske samouprave Kisega još od 1994. godine, krajem prošle godine odlikovan je nagradom „Za životno djelo grada Kisega“. Na Hrvatskom društvenom domu obnovljen je i izoli-

Predaja obnovljenog Hrvatskog društvenog doma

ran krov te su promijenjeni prozori (ukupan iznos od 12,5 milijuna forinti).

Na svečanom otvorenju zgrade državni tajnik za odnose s vjerskim i narodnosnim zajednicama Miklós Soltész naglasio je da u sveukupnoj hrvatskoj zajednici Hrvati u Kisegu imaju veliku ulogu u očuvanju nacionalnog identiteta. Kad su dodijeljene potpore za obnovu crkava u Kisegu, cilj je bio i to da pomažu cijelu zajednicu grada, u koju spadaju i Hrvati. Državni tajnik ujedno

je izvijestio zajednicu i o tome da ih čekaju novi natječaji te da će biti mogućnosti za ostvarenje novih investicija.

Béla Báthly, gradonačelnik Kisega, posebno je zahvalan vladi što omogućava potpore za obnove, ali i hrvatskoj samoupravi na aktivnom radu već niz godina. Prema posljednjem popisu stanovništva 222 žitelja Kisega izjasnili su se pripadnicima hrvatske narodnosti, a većina je njih aktivna na hrvatskom polju. To pokazuje broj prijavljenih birača za narodnosne izbore: ukupno 156 pripadnika.

Hrvatska samouprava Kisega – koju čine Šandor Petković (predsjednik), Julianna Brezovich, Mátyás Stefanich, Dušan Petković i Márton Riegler – i dalje će djelovati na zadovoljstvo hrvatske zajednice grada i truditi se da obnovljeni Hrvatski društveni dom bude mjesto za mnoštvo hrvatskih programa.

Beta • Foto: Tamas Unger

Osmi susret hrvatske dijasporae iz Južne Amerike u brazilskom gradu São Paulu

U brazilskom gradu São Paulu od 20. do 23. ožujka održan je osmi susret hrvatske dijasporae iz Južne Amerike na kojemu je, kako doznaje Hrvatski glasnik, sudjelovao i predsjednik Saveza Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske Ivan Gudan. U Južnoj Americi živi oko milijun Hrvata i njihovih potomaka.

Razgovaralo se o tradiciji i budućnosti hrvatske dijasporae: „Hrvatska dijaspora u potrazi za rješenjima za nove izazove“ s posebnim naglaskom na angažmanu novih pokoljenja. Cilj je susreta jačanje kulturnih, ekonomskih i društvenih veza između Hrvatske i Južne Amerike s posebnim naglaskom na uključivanje novih generacija. Poručili su to Hrvatsko-brazilska gospodarska komora, udruga Croata Sacra Paulistana i lokalno Društvo prijatelja Dalmacije. U organizaciji susreta sudjelovao je i Savjet Vlade RH za Hrvate izvan RH. Pozdravnu riječ uputila je i Dubravka Šuto, članica organizacijskog odbora Susreta i predstavnica brazilskih Hrvata u Vladinu Savjetu za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Hrvati su došli iz raznih južnoameričkih zemalja te razgovarali „o budućnosti hrvatske dijasporae“ te o „rješenjima za nove izazove“. Tijekom četverodnevno susreta održani su paneli iz gospodarstva, kulture i društvenih pitanja te posjeti lokalnim hrvatskim udrugama. U Brazilu živi oko 80 000 ljudi podrijetlom iz Hrvatske.

Tijekom programa susreta održan je i 2. susret CroActivas, mreže koja okuplja uspješne žene hrvatskog podrijetla iz Latinske Amerike. Uspješne žene u svojim su izlaganjima iznijele snažnu poruku o ulozi hrvatskih žena kao čuvarica hrvatske baštine i identiteta.

Prošli susret Hrvata južnoameričkih zemalja i njihovih potomaka iz Južne Amerike bio je organiziran u Montevideu, glavnom gradu Urugvaja, u studenom 2023. Cilj susreta bio je tad i danas okupiti predstavnike hrvatskih zajednica Južne Amerike te razmijeniti iskustva i ideje o očuvanju i promicanju hrvatskog identiteta, jezika i kulture u Južnoj Americi. Također, susret je bio prilika za predstavljanje mogućnosti i poticaja koje Republika Hrvatska nudi svojim iseljenicima i njihovim potomcima za povratak u domovinu.

Predsjednica Odbora za Hrvate izvan Republike Hrvatske Zdravka Bušić sudjelovala na 8. Susretu hrvatske dijasporae Južne Amerike i Drugom susretu Mreže hrvatskih žena Latinske Amerike. Među sudionicima bio je i ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Mijo Marić.

Ovo važno događanje u São Paulu predstavljalo je priliku za jačanje gospodarskih i kulturnih veza s Republikom Hrvatskom. Osmi Susret prvi je koji organiziraju južnoamerički Hrvati i njihovi potomci portugalskog govornog područja. Susret je strateški projekt Vlade Republike Hrvatske.

Druženje je završeno svetom misom 23. ožujka u 7 sati ujutro u crkvi Nossa Senhora Mãe, na adresi Alameda Franca, 889 – Jardins, São Paulo.

Izvor: Hina

U Pečuhu i Budimpešti predstavljena knjiga „Hrvatska u 30 priča“

U organizaciji Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu i Hrvatskog kluba Augusta Šenoe 7. ožujka u Hrvatskom klubu Augusta Šenoe u Pečuhu predstavljena je knjiga „Hrvatska u 30 priča“. Dan poslije, 8. ožujka, knjiga je predstavljena u Budimpešti, u poduzeću za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost „Croatica“.

Zvonimir Frka-Petešić, Vanda Babić Galić i Božo Skoko

Zanimljiv i inspirativan razgovor s autorima knjige, Zvonimirom Frka-Petešićem i Božom Skokom, vodila je Vanda Babić Galić. Predstavljanje knjige u Pečuhu pjesmom su obogatile članice Ženskog pjevačkog zbora

„August Šenoa“. Knjigu je ilustrirao Vedran Klemens.

Predstavljanju u Pečuhu nazočili su brojni uglednici iz hrvatske diplomacije u Mađarskoj te političkog i javnog života Hrvata

u Mađarskoj. Među njima bili su generalni konzul Drago Horvat u ulozi domaćina, veleposlanik Mladen Andrić, glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga te predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Guban.

Na budimpeštanskom predstavljanju nazočne i sudionike pozdravili su ravnateljica Croatice Timea Šakan-Škrilin i veleposlanik Republike Hrvatske u Mađarskoj Mladen Andrić. Budimpeštansko predstavljanje ostvareno je u suradnji Neprofitnog poduzeća za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost „Croatica“ i Veleposlanstva RH u Mađarskoj, a među prisutnima bio je i predsjednik HDS-a Ivan Guban.

IZ UVODNIKA

Kako bismo domaćim i inozemnim čitateljima ponudili nešto više od štiva kakvog mogu pronaći u popularnim turističkim vodičima, a da ih opet ne zamaramo s mnoštvom povijesnih činjenica i znanstvenih pikanterija, odlučili smo se za ovo privlačno izdanje *Hrvatska u 30 priča*. Među tim pomno odabranim pričama, utemeljenima na činjenicama i atraktivno ispričanima, naći ćete sve ono što ste oduvijek htjeli doznati o Hrvatskoj i Hrvatima, ali se niste usudili pitati ili ste teško pronalazili po bespućima interneta. Ispričat ćemo vam ponešto o hrvatskom mentalitetu, geografskim posebnostima, tradiciji i običajima, o poznatim Hrvatima, hrvatskom mjestu u Europi, o tome po čemu su posebni i što nude na suvremenom tržištu... Nismo zaboravili odgovoriti ni na pitanja poput onih – zašto Hrvati toliko vremena provode ispijajući kavu na terasama, zašto su Šveđani nekada plašili malu djecu Hrvatima, zašto su Hrvati europski rekorderi u doniranju organa, zašto su bili jedna od prvih kršćanskih zemalja koja je

priznala islam kao službenu religiju, koja je Hrvatica bila muza velikog Pabla Picassa ili zašto je hrvatski crtani film tako popularan? Uvjereni smo da ćete uživati u ovoj šetnji kroz Hrvatsku i da ćete nakon čitanja ove knjige zasigurno drukčije doživljavati Hrvate. Ne nužno pozitivnije, ni negativnije, već u svakom slučaju cjelovitije. Uz sjajne ilustracije Vedrana Klemensa i dizajn Zorana Birmana, 30 priča ispričat će vam vrhunski poznavatelji nacionalnog identiteta i suvremenog brenda Hrvatske – sveučilišni profesor i jedan od vodećih hrvatskih stručnjaka za odnose s javnošću Božo Skoko, koji je već objavio niz knjiga posvećenih identitetu i imidžu Hrvatske, te vrhunski diplomat, autor i publicist (rođeni Parižanin) Zvonimir Frka-Petešić, trenutačno na poziciji voditelja Ureda predsjednika Vlade. Iako su veliki zaljubljenici u Hrvatsku, oduševit ćete se njihovom objektivnošću, kritičnošću pa i priličnom dozom humora. U svakom slučaju pred vama je Hrvatska iz sasvim drukčije perspektive!

Dražen Klarić, urednik knjige / glavni i odgovorni urednik Večernjeg lista

U Hrvatskom klubu Augusta Šenoae

O AUTORIMA

BOŽO SKOKO redoviti je profesor strateškog komuniciranja na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu i gostujući profesor javne diplomacije na veleučilištu Edward Bernays te publicist i komunikacijski stručnjak. Suutemeljitelj je Millenium promocije (MPR), jedne od vodećih i najstarijih agencija za komunikacijski menadžment u Hrvatskoj. Bivši je novinar i urednik na Hrvatskoj radioteleviziji. Autor je osam knjiga, uključujući sveučilišni udžbenik „Strateško komuniciranje država” te uspješnice „Kakvi su Hrvati” (2016.), „Hrvatski velikani” (2014.) te „Hrvatska i susjedi” (2010.). Rođen je u Ljubuškom 1976. godine.

ZVONIMIR FRKA-PETEŠIĆ dugogodišnji je hrvatski diplomat i veleposlanik koji od 2017. obnaša dužnost predstojnika Ureda predsjednika Vlade Andreja Plenkovića. Bio je voditelj Službe za javnu diplomaciju u Ministarstvu vanjskih i europskih poslova. Uredio je niz izdanja o Hrvatskoj i njezinu europskom putu, uključujući „Hrvatska, zemlja i ljudi” (Leksikografski zavod, 2013.). Priredio je mnogobrojne međunarodne izložbe i manifestacije posvećene hrvatskoj kulturnoj i prirodnoj baštini te je autor više od stotinu geopolitičkih zemljovida o ratu u Hrvatskoj i BiH, objavljenih u stručnoj literaturi i francuskim medijima. Rođen je u Parizu 1969. godine.

U Croatici

IZ KNJIGE

Ovdje se sve rješava uz kavu

Hrvati vole uživati u životu, osobito u dugotrajnim ispijanjima kave na ugodnim terasama i pomno dizajniranim kafićima, uz ugodno časkanje s prijateljima. Ta njihova opčinjenost razgovorima, pa čak i poslovnim dogovorima uz kavu mnogim strancima sve više postaje privlačna asocijacija na Hrvatsku, ali i svojevrsna terapija od stresa. Hrvati u tome ne vide ništa posebno. Dapače, to sami sebi tumače kao neku vrstu svakodnevne obveze. „Skočiti” iz ureda na kavu sasvim je normalno jer ovdje uz kavu padaju poslovni dogovori, rješavaju se važni društveni problemi ili se jednostavno ogovara kolege s posla.

Prema nekim istraživanjima Hrvati u kafićima provedu oko pet sati tjedno. Čak 80 % Hrvata iznad 16 godina svakodnevno pije kavu. Mnogima u domovima započinje dan s mirisom tople kave, a kava je najčešće i povod za popodnevno okupljanje obitelji, susjeda ili prijatelja. Samo u Zagrebu postoji više od 4000 mjesta za ispijanje kave. Riječ je o vrhunskim i razvikanim, ali i običnim kvartovskim kafićima. Mnogi se vezuju uz svoja omiljena mjesta za ispijanje kave, ovisno o baristima koji im pripremaju taj topli napitak, ambijentu ili blizini. Vlasnici kafića jako puno ulažu u njihov izgled, dizajn, posebnost, pa ih je većina jako ugodno mjesto za boravak. Iako Hrvati u tome ne vide ništa posebno, stranci će odmah primijetiti neuobičajenu udobnost stolica u kafićima koje su često više nalik na fotelje.

Mnogim zapadnjacima ispijanje kave na hrvatski način je neponovljivo iskustvo iz nekoliko razloga. Najprije, nema žurbe: kava se ispija dugo i lagano. Najčešće se piju espresso, macchiato i cappuccino, ali ovdje možete kušati još barem pet izvedenica kave. Popularna hrvatska kava s toplim mlijekom prilično se razlikuje od talijanskog cappuccina, jer Hrvati vole kremasti napitak s manje pjene. Ne morate čekati na šanku i nositi vruću kavu u ruci šecući gradom. U svakom kafiću će vas konobari ljubazno uslužiti i uopće se neće ljutiti ako ni nakon sat vremena ne naručite neko skuplje piće. A ispijati kavu na terasama hrvatskih gradova svojevrsan je društveni ritual jer tada šetnice i trgovi postaju pozornice.

Branka Pavić Blažetin / Kršul

Katoličko društvo „Ivan Antunović“

Digitalna knjižnica „Bachiensiana“

U povodu blagdana svetog Josipa i 155. obljetnice izlaska iz tiska prvog broja „Bunjevačkih i šokačkih novina“ urednika i izdavača biskupa Ivana Antunovića oformljena je i pokrenuta digitalna knjižnica Katoličkog društva „Ivan Antunović“ jednostavna imena „Bachiensiana“. Građa koju ta knjižnica prikuplja zavičajnog je karaktera, povezana s bačkim Hrvatima, Bunjevcima i Šokcima te Katoličkom Crkvom i u vojvođanskom i u mađarskom dijelu Bačke. Među početnih 30 000 digitaliziranih stranica može se pronaći pet rukopisa biskupa Ivana Antunovića, „Bunjevačke i šokačke novine“ i „Bunjevačka i šokačka vila“ te još 125 knjiga. Sva tiskana djela potpuno su pretraživa. Za sljedeću fazu već je pripremljeno dodatnih 40 000 stranica. Prikupljena su sva djela biskupa Ivana Antunovića, sva izdanja Katoličkog društva „Ivan Antunović“ i brojni drugi naslovi s namjerom da „Bachiensiana“ bude sveobuhvatna zavičajna knjižnica Hrvata u Bačkoj. Knjižnici se može pristupiti s mrežne stranice Katoličkog društva „Ivan Antunović“ [kdias.org](https://library.foi.hr/lib/index.php?B=1&E=E1461ZBI-BACHIENSIANA) ili <https://library.foi.hr/lib/index.php?B=1&E=E1461ZBI-BACHIENSIANA>.

Josip Štefković

Bachiensiana
Digitalna zbirka Bunjevačko-šokačke knjižnice „Ivan Kujundžić“
Katoličkog društva „Ivan Antunović“, Subotica

Bunjevačko-šokačka knjižnica „Ivan Kujundžić“ osnovana je 1946. godine u Subotici. Ime je dobila po svom utemeljitelju, svećeniku Ivanu Kujundžiću. Od 1996. godine knjižnica djeluje u okviru Katoličkog društva „Ivan Antunović“. Najznačajniji dio rjezina knjižnog fonda čine publikacije zavičajne tematike vezane uz bačke Hrvate, Bunjevce i Šokce, te Katoličku Crkvu u Bačkoj.

ČLANCI	KNJIGE	NOVINE	RUKOPISI	SUBOTIČKA DANICA
KATOLIČKI INSTITUT ZA KULTURU, POVIJEST I DUHOVNOST „IVAN ANTUNOVIĆ“, SUBOTICA	ŽUPNI URED SV. TEREZIJE AVILSKÉ, SUBOTICA	KATOLIČKO DRUŠTVO „IVAN ANTUNOVIĆ“, SUBOTICA	IVAN ANTUNOVIĆ, KALAČA	INSTITUT „IVAN ANTUNOVIĆ“, SUBOTICA
FRANJEVAČKI SAMOSTAN SV. MARJE, BAČ	ILIJU DŽINIĆ, SOMBOR	MATICA HRVATSKA, ZAGREB	SUBOTIČKA MATICA, SUBOTICA	ŽUPNI URED SV. PAVLA, BAČ

VOJVODINA	KATOLIČKA CRKVA	KALENDAR	ALMANAH	BUNJEVAČKI HRVATI	RELIGIJA	ETNOGRAFIJA	BIOGRAFIJE	NARODNI OBIČAJI	ETNOLOGIJA
HRVATSKA KNJIŽEVNOST	POEZIJA	ZBORNIK	KNJIŽEVNOST	BIBLIOGRAFIJE	DEMOGRAFIJA	POLITIKA	POVIJEST	PRIPOVJETKE	DUHOVNOST

SANTOVO – U organizaciji Hrvatske samouprave Santova pokladno razdoblje u Santovu završeno je koncertom Panonskog tamburaškog orkestra. Koncert je održan 23. veljače u dupkom ispunjenom Domu kulture. Gosti iz Pečuha pod vodstvom Zoltána Vizvárija i umjetničkog voditelja Ivana Draženo- vića svojim cjelovečernjim programom „Tamburom oko svijeta“ oduševili su domaću publiku tamburaškim uspješnicama, izvedbama ozbiljne glazbe, ali i autorskim skladbama te pjesmama i solističkim nastupima svojih članova. Bila je to nezaboravna glazbena večer koja će se dugo pamtili.

SANTOVO – Na poziv hrvatske samouprave 8. veljače u Santovu je gostovalo Hrvatsko kazalište Pečuh s izvrsnom komedijom „Soboslikar“ uz sjajno glumačko ostvarenje tročlane ekipe i dobru zabavu domaće publike. Hrvatska samouprava

prema svojem godišnjem programu sva- ke godine najmanje jedanput poziva u goste Hrvatsko kazalište iz Pečuha kako bi domaća publika mogla uživati u živoj hrvatskoj riječi i zabavi. Osim toga, u su- radnji s Kulturnim centrom bačkih Hrvata

te Hrvatskim vrtićem i osnovnom školom redovito poziva Hrvatsko kazalište i s jed- nom predstavom za djecu. Napomenimo kako u proteklih trideset godina gotovo nije bilo predstave koja se igrala izvan kazališta, a da nije prikazana i u Santovu.

Pobožnost križnog puta na hrvatskom jeziku u Santovu

Vjernici u korizmi svakoga petka redovito mole pobožnost križnog puta te uz molitvu i pjesmu razmišljaju o muci i smrti Kristovoj. U santovačkoj župi vjernici u župnoj crkvi, na kalvariji na mjesnom groblju ili u marijanskom svetištu na santovačkoj Vodici naizmjenično svakog drugog petka mole križni put na hrvatskom ili mađarskom jeziku.

Hrvatski vjernici svakoga drugog petka mole križni put u župnoj crkvi

Hrvatska se vjerska zajednica tradicionalno svakog drugog petka okuplja u župnoj crkvi, a pobožnost križnog puta u petak 28. ožujka okupila je 15 pripadnika hrvatske crkveno-vjerske zajednice. Tradicionalno su križni put uz molitvu i pjesmu od postaje do postaje molili prema molitveniku i pjesmarici „Duhovna radost“, koju su sastavili nekadašnji dušnoč-

ki župnik Grgur Cserháti i garski kantor Antun Priszlinger. Ovoga puta vjernici su se okupili bez župnika, koji nije mogao sudjelovati.

Sljedeća pobožnost križnog puta na hrvatskom jeziku molit će se 11. travnja 2025. u 15 sati.

Budući da je ove godine u tijeku mađarska crkvena godina, svi glavni obre-

di za Uskrs obavljaju se na mađarskom, a sporedni na hrvatskom jeziku. Tako se ove godine na hrvatskom pjeva i Plač proroka Jeremije. Na Cvjetnicu se na nedjeljnoj hrvatskoj misi 13. travnja, kao i svake godine, na hrvatskom pjevala i Muka Isusa Krista po Mateju.

S. B.

Križni put na hrvatskom jeziku na Pečuškoj kalvariji

U Pečuhu se, prema višedesetljetnoj tradiciji, priređuje molitva križnog puta na Pečuškoj kalvariji na hrvatskom jeziku. Tako je bilo i ove godine. Molitva križnog puta održana je 11. travnja. Okupana toplim sunčevim zrakama i ocvalim stablima badema, Pečuška kalvarija dočekala je i ove godine otvorenih ruku hrvatske vjernike iz grada i hrvatskih naselja u Baranji. Okrijepljeni molitvom i zajedničkim susretom, pružamo ruke i upućujemo molitvu uskrsnulom Kristu u danima prije Cvjetnice, Velikoga tjedna i Uskrsa.

Molitve uz postaje vjernicima je podijelila Marija Bošnjak, a križni put ove je godine predvodio velečasni Gabrijel Barić.

Branka Pavić Blažetin

Hrvati iz Harkanja u Donjem Miholjcu

U Župi svetog Mihaela arkandela u Donjem Miholjcu 29. ožujka 2025. župnik iz Harkanja Ladislav Ronta s Hrvatima iz grada i članovima Mješovitog pjevačkog zbora Hrvata grada Harkanja predvodio je molitvu križnog puta. Nakon pobožnosti uslijedio je koncert Mješovitog pjevačkog zbora s ko-riženim pjesmama.

Slike Muke i Uskrsnuća u Strossmayerovoj galeriji

Povijest europskoga umjetničkoga stvaralaštva umnogome je određena likovnim djelima kršćanske tematike, koja su često i odlučujuće utjecala na formiranje općih obrazaca slikovnih predodžbi zapadne civilizacije. U tom kolektivnom imaginariju zapadne kulture posebno istaknuto mjesto zauzimaju slike Kristove Muke i Uskrsnuća.

Prvi dio

Isusova smrt na križu te događaji koji su tomu neposredno prethodili i/ili se zbili neposredno poslije, tema su mnogobrojnih umjetničkih djela u zbirnome fondu Strossmayerove galerije starih majstora Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, kojima se ovdje predstavlja raznolikost uskrsnoga ciklusa i složenost procesa ikonografskoga oblikovanja pojedinih događaja i njihova kasnijega obogaćivanja u europskom slikarstvu od 14. do 18. stoljeća.

Etape uskrsnoga ciklusa te ikonografska rješenja karakteristična za pojedina umjetnička razdoblja u tematskom su slijedu (od Molitve u Getsemanskom vrtu preko scena Muke i Smrti na križu do Uskrsnuća i Uzašašća te Silaska Duha Svetoga) opsežno razložena u knjizi *Slike Muke i Uskrsnuća u Strossmayerovoj galeriji* Ive Pasini Tržec i Ljerke Dulibić (HAZU: Zagreb, 2014.; dostupno online), na temelju koje je bila osmišljena i izložba u postavu Galerije (travanj 2015.). U ovoj prigodi, ususret blagdanu Uskrsa 2025., u vrijeme dok je stalni postav Galerije još uvijek nedostupan zbog radova na cjelovitoj obnovi Akademijine palače, odabranim slikama Muke i Uskrsnuća predstavljamo dio bogatoga zbirnoga fonda Strossmayerove galerije na mrežnim stranicama.

MOLITVA NA MASLINSKOJ GORI

Tada iziđe te se po običaju zaputi na Maslinsku goru. Za njim pođoše i njegovi učenici. Kada dođe onamo, reče im: »Molite da ne padnete u napast!« I otrgnu se od njih koliko bi se kameonom dobacilo, pade na koljena pa se molio: »Oče! Ako hoćeš, otkloni ovu čašu od mene. Ali ne moja volja, nego tvoja neka bude!« A ukaza mu se anđeo s neba koji ga ohrabri. A kad je bio u smrtnoj mucu, usrdnije se molio. I bijaše znoj njegov kao kaplje krvi koje su pale na zemlju. Usta od molitve, dođe učenicima i nađe ih snene od žalosti pa im reče: »Što spavate? Ustanite! Molite da ne padnete u napast!« Lk 22, 39-46

Taddeo Zuccari, *Krist u Getsemanskom vrtu*, oko 1556., ulje na dasci, 59 x 44 cm, inv. br. SG-121

Nakon Posljednje večere Krist se povukao na molitvu u Getsemanski vrt na Maslinskoj gori, izvan Jeruzalema. Sa sobom je poveo trojicu apostola, Petra, Jakova i Ivana, koji su usnuli dok se on posvetio molitvi. Molitva u Getsemanskom vrtu tjeskobna je scena jakog unutarnjeg dramatskog intenziteta punoga posredovane napetosti i sukoba, čvrsto smještena usred kontinuirane pripovjedne linije koja zacrtava tragičnu neizbježnost onoga što će se tek dogoditi. Scena se zbiva u jedinstvenom vremenskom trenutku – upravo se dogodila Posljednja večera na kojoj je Isus naslutio svoju smrt te kruh i vino prozvao svojim tijelom i krvlju, a predstoji križ na kojem će razlomiti njegovo tijelo i prolići njegovu krv.

Krunjenje trnovom krunom jedan je od posljednjih u nizu prizora što obuhvaćaju suđenje Kristu, prije nego je odveden kako bi bio razapet. Rimski vojnici mu se rugaju kao »židovskom kralju« koji je lišen svoje moći te optužen i napušten od vlastitog naroda. Kada se scena reducira samo na polufiguru Krista, ona postaje jakom i sugestivnom nabožnom slikom. Križ prislonjen na Kristovo rame i trnova kruna u njegovim rukama neposredne su oznake patnje koju

je pretrpio. Takvo je ikonografsko rješenje oslobođeno narativne radnje te predstavlja realnost Kristove patnje ispred promatračeva pogleda. Nije više riječ o uprizorenju određenoga trenutka u narativnome slijedu već o poopćavanju suštinskoga značenja cjelokupnoga ciklusa Muke.

TRNOVA KRUNA

Onda vojnici upraviteljevi uvedoše Isusa u dvor upraviteljev i skupiše oko njega cijelu četvu. Svukoše ga pa zaogrnuše skrletnim plaštem. Spletoše zatim vijenac od trnja i staviše mu na glavu, a tako i trsku u desnicu. Prigibajući pred njim koljena, izrugivahu ga: »Zdravo, kralju židovski!« Onda pljujući po njemu, uzimahu trsku i udarahu ga njome po glavi. Mt 27, 27-30

TRENTAK ZA PJESMU

USKRSNU KAKO REČE

A toga jutra, u osvitlu mladom,
dok ih je strahom mučila tjeskoba,
išle su žene zabrinute,
kradom da vide Njega u tišini groba.

I gle, pred njima kamen je odvaljen,
iz njega mir svečani tiho teče.
Anđeo malo od groba udaljen:
Uskrsnu Isus kako jednom reče.

I one pune radosti, ganuća,
utjehe, koja strah sa usta skida,
vjesnice bjehu slavnog uskrsnuća

i vraćenog ugašenog vida.
I sve su bile dirnute ljepotom,
koja je jutros sjala nad Golgotom.

Ante Jakšić

Marco Palmezzano, *Krist nosi križ*, 1525., tempera i ulje na dasci, 52 × 41 cm, inv. br. SG-83

I noseći svoj križ, iziđe on na mjesto zvano Lubanjsko, hebrejski Golgota. Iv 19, 17

Prikaz Krista koji sam nosi svoj križ simbol je bremena koje svaki kršćanin nosi kroza svoj život. Na ovoj slici izdvojen je dopojasni prikaz Krista u profilu, koji nosi križ oslanjajući ga na svoje desno rame. Elementi naracije maksimalno su reducirani na sadržajno najbitnije: križ, trnova kruna, kapi krvi na čelu. Tako stvorena nabožna slika velikoga emotivnoga naboja sadrži asocijacije i na Kristove riječi izrečene nakon prvoga navješćaja muke i uskrsnuća: »Hoće li tko za mnom, neka se odrekne samoga sebe, neka uzme svoj križ i neka ide za mnom.« (Mt 16, 14; Mk 8, 34).

Rani su teolozi u Kristu koji nosi križ vidjeli ratnika koji nosi simbol svoje pobjede. Kasnije se međutim narav teme mijenja od trijumfa do patosa, pri čemu se snažno ističe Kristovo trpljenje: on pada pod težinom križa, dok ga rimski vojnik goni dalje. U ovoj inačici teme prikazan je onemoćali Krist u stiješnjenom, irealnom prostoru približenoga kadra. Iako je riječ o višefiguralnoj kompoziciji, naracija je potisnuta sažimanjem sadržajnih elemenata na ono najbitnije. Tek kamen na koji se oslanja onemoćali Krist sugerira mjesto radnje, a prostorna dispozicija likova slijedi složenu mrežu napetih dijagonala. Klonulo Kristovo tijelo dodatno je istaknuto tamnim krakovima masivnog križa te neobično snažno skraćeni likom vojnika. Napetost prizora pojačava sugestivno slikana pozadina.

Krist na križu je središnja slika kršćanske umjetnosti i vizualno žarište kršćanske kontemplacije. Značajke prizora mijenjale su se tijekom vremena prema liturgijskim, teološkim pa i hodočasničkim potrebama i modama. Isus se isprva prikazuje živ, otvorenih oči

ju i uspravna tijela, kao pobjednički Spasitelj. U kasnom srednjem vijeku javlja se tip mrtvoga Krista na križu, kao žrtvovanog Otkupitelja. Promjena se zbiva u nizu prijelaznih oblika: Krist zatvara oči, spušta glavu na desno rame, ruke mu se svijaju u laktu, tijelo u boku, a noge mu se naposljetku preklapaju i zabijaju samo jednim čavlom. Otkupiteljska moć Isusove žrtve na ovoj velikoj sceni Raspeća dodatno je istaknuta motivom anđela koji skupljaju Kristovu krv u kaleže, čime se označava izravna veza između krvi i vina u euharistiji. Ova slika je specifična jer prikazuje Krista u punoj visini, a uz njega je i figura donatora u kojem se tradicionalno prepoznaje bosanski kralj Stjepan Tomaš. Njegov su kult njegovali bosanski franjevci iz čijeg samostana u Kraljevoj Sutjesci potječe slika. Imago pietatis je isključivo nabožna slika koja ne prikazuje određeni događaj, to je slika Otkupitelja koji jednako participira

Maestro di San Verecondo, *Raspeće sa svetcima*, oko 1420., tempera na dasci, 175 × 145 cm, inv. br. SG-33

Raspeće: I kad dođoše na mjesto zvano Lubanja, ondje razapeše njega [...] Lk 23, 33

u životu i smrti. Simbolizira njegovu dualnu prirodu, prikazujući ga mrtvog, a ipak živog.

Preuzeto: sgallery.hazu.hr • Nastavak u sljedećem broju

Bogatstvo...

Giovanni Francesco Romanelli, *Oplakivanje*, sred. 17. st., ulje na limu, 35 × 49,4 cm, inv. br. SG-168

Memorijalni koncert u čast Franji Staziću

U povodu 200. obljetnice rođenja Franje Stazića 1. ožujka u senandrijskoj Gradskoj vijećnici u organizaciji Hrvatske samouprave Senandrije u suradnji s Hrvatskim veleposlanstvom u Mađarskoj održan je svečani memorijalni koncert.

Zvijezde večeri bili su tenor Domagoj Dorotić i pijanist Darijan Ivezić iz Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu, svojevrсни nasljednici Franje Stazića, koji je, iako nije rodom bio Hrvat, svoju karijeru započeo u zagrebačkoj operi u praiizvedbi prve hrvatske opere Vatroslava Lisinskog „Ljubav i zloba“. Bio je prvi hrvatski profesionalni operni pjevač.

Darijan Ivezić

Svečano događanje moderirala je na mađarskom i hrvatskom jeziku Čarna Kršul.

Veleposlanik RH u Mađarskoj dr. sc. Mladen Andrić u svojem je govoru istaknuo: „Osobita je čast i zadovoljstvo sudjelovati ovdje s vama u kulturno-glazbenom programu kojim obilježavamo obljetnicu Stazićeve smrti, 1. ožujka 1911. Kroz zajedničku povijest i višestoljetne veze hrvatskoga i mađarskog naroda beskrajno je važno junaštvo onih koji su branili opstojnost, ali i kreativnost onih koji su stvarali kulturnu baštinu. I tu nedvojbeno spada i vaš i naš slavljenik, Franjo Stazić! Naglasio bih kako i u ovim toliko izazovnim vremenima umjetnost jest i ostaje rijetki, ali pozuđani kanal ostvarivanja visokih zajedničkih vrijednosti i kriterija naše europske obitelji.“

Večer je bila posvećena hrvatskom dijelu Stazićeva pjevačkog opusa, pa su nazočni među ostalim mogli poslušati skladbe „Ero s onoga svijeta“ Jakova Gotovca, „Serenadu“ Josipa Hatzea, „Domovini i

Ljubavi“ Ivana Zajca kao i Vukosavovu ariju „Dođi, o slatka osvetu“ iz opere „Ljubav i zloba“ Vatroslava Lisinskog. U okviru programa nastupio je i istaknuti senandrijski zbor „Musica Beata“, koji je ove godine obilježio 75. obljetnicu osnutka. Četrdeset članova Musice Beate izvelo je djela Pétera Wolfa i Kálmána Fülöpa („Musica Beata“) te Pétera Andorke i Anikó Orgoványi („Szentendre“) uz, naravno, Ferencu Erkela („Éljen hazánk, magyar nemzetünk“) / „Živjela nam domovina i mađarska nacija“) te svjetske operne klasike B. Smetane („Uvertira iz Prodane nevjeste“) i G. Verdija („Zbor židovskog roblja“ iz opere „Nabucco“).

Domagoj Dorotić

Prema riječima predsjednika Hrvatske samouprave Senandrije Đure Benkovića, koji je uz Katalin Szautner i Viktóriju Kisérđi glavni organizatorski protagonist večeri, „ovaj je dan poseban u životu hrvatskodalmatinske zajednice u Senandriji“. „Prvi put potomci bivših vinogradara organiziraju opernu večer uz velikodušnu podršku domovine. Tako se sjećamo Stazića, koji je u 19. stoljeću izvodio arije koje ćemo večeras čuti u izvedbi hrvatskog opernog pjevača Domagoja Dorotića.“

U drugom dijelu koncerta Domagoj Dorotić u klavirskoj pratnji Darijana Ivezića nastavio je oduševljavati sve prisutne izvedbama romantičnih opernih arija, skladbe Paula Tostija, Marechiare, melodiju koja se i danas, kako u klasičnom, tako i u lakšim glazbenim žanrovima, često izvođi. Izveo je zatim arije „E lucevan le stelle“

Gradonačelnik Senandrije Zsolt Fülöp s veleposlanikom Mladenom Andrićem

iz Puccinijeve opere „Tosca“ pa „Nessun dorma“ iz Puccinijeve opere „Turandot“.

Na kraju koncerta umjetnici su dobili stojeće ovacije, a gradonačelnik Senandrije Zsolt Fülöp uručio je izvođačima na poklon senandrijsku keramiku uz dirljive riječi zahvale i isticanje kako smo uz glazbu, koja nas povezuje, svi jedno.

Nakon koncerta uslijedilo je postavljanje vijenca kraj Stazićeve ploče, na kuću u kojoj je živio, a zatim domjenak u Civilnoj kući gdje je druženje potrajalo još dugo a noć.

Postavljanje vijenca

Program je ostvaren uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH, a prisustvovali su mu i izaslanica ministra vanjskih i europskih poslova RH dr. sc. Vanda Babić Galić, gradonačelnik Senandrije Zsolt Fülöp, veleposlanik RH u Mađarskoj dr. sc. Mladen Andrić, predsjednik HDS-a Ivan Guban, hrvatska muzikologinja dr. sc. Zdenka Weber.

Kršul

Plakati pečuškog Hrvatskog kazališta na međunarodnoj izložbi

HNK Varaždin utemeljio je 2009. godine međunarodnu izložbu „Bijenale kazališnog plakata“ te nagradu za najbolji kazališni plakat pod nazivom „Nagrada Goran Merkaš“ – sve radi naglašavanja važnosti koju plakat ima kao promidžbeno sredstvo i kao umjetničko djelo. Plakat kao poziv u kazalište ostavlja dojam, stvara atmosferu, posrednik je između publike i predstave te kao likovno djelo u javnom prostoru publici pruža imaginaciju o budućem kazališnom doživljaju. Unatoč danas nezaobilaznim mogućnostima promidžbe preko društvenih mreža plakat kao klasična papirnata forma i dalje postoji.

Bijenale se organizira svake tri godine, a interes je ove godine bio velik. Na natječaj su pristigla 192 plakata iz šest zemalja – Hrvatske, Slovenije, Srbije, Bosne i Hercegovine, Makedonije i Mađarske.

U palači Sermage i u Galeriji Zlatni Ajngelk 24. siječnja 2025. godine izloženo je 50 najkvalitetnijih radova, od kojih čak tri plakata Hrvatskog kazališta Pečuh: plakat za predstavu „Bog Masakra“ autorice Szabine Farkas B., plakat za „Teror“ Anastasije Garadnay i plakat predstave „Ribe“, čija je autorica Marian Szeidl.

Na izložbi se predstavilo 50 odabranih plakata, među njima i tri čiji su autori ponijeli nagradu „Goran Merkaš“. VIII. bienale kazališnog plakata svojom izložbom i katalogom predstavlja umjetničke dosege dizajna kazališnog plakata u regiji i čuva uspomenu na velikana grafičkog dizajna svjetskog kalibra Gorana Merkaša.

Kršul

„Dani otvorenih vrata“ u Martincima

Prošle je godine Hrvatski kulturni i sportski centar „Josip Gujaš Džurčin“ pokrenuo seriju priredbi pod skupnim nazivom „Dani otvorenih vrata“. Pritom se pokazalo da je takav program itekako opravdan, rekla nam je v. d. ravnateljica centra Vesna Velin.

„Privukli smo u prostore Centra mlade i starije iz Podravine i šire te prilagodili ponudu programa svim generacijama. Također, izašli smo izvan Centra, u njihove sredine, te pokazali naše djelatnosti kojima želimo ojačati komunikaciju na hrvatskom jeziku i jačati hrvatski identitet“, istaknula je Velin.

Prvi program u nizu priredbi u 2025. godini održan je prvoga dana proljeća, 21. ožujka. Pod geslom „Proljeće je, sve se budi, propupali čak i ljudi“, što su stihovi hrvatskog pjesnika Milana Taritaša, širom su otvorena vrata mjesnog doma kulture uz veliku tablu dobrodošlice s natpisom „Dobro došli“.

Druženje je započelo u predvečernjim satima proljetnom radionicom koju su vodile odgojiteljica iz martinačkog hrvatskog narodnosnog vrtića Regina Várnai i dadilja Mirjana Fenyvesi. Dvosatna radionica protekla je u igri i učenju.

„U lijepom su se broju okupila djeca i njihovi roditelji iz Martinaca i okolnih naselja, ali i iz Selurinca, Keszűa i Pečuha, a svi su oni rodnom iz Podravine“, rekla nam je Vesna Velin. Dodala je kako su popodne i večer protekli u veselom ozračju uz kreativnu proljetnu radionicu, glazbu, upoznavanje instrumenata, ples, igru i razgovor.

Svatko je mogao pronaći nešto za sebe – došli su roditelji, mame s djecom, bake s unucima, a svi su se oni bavljali crtanjem,

lijepljenjem, učenjem i plesanjem hrvatskih narodnih plesova. Za glazbenu pratnju pobrinuli su se poznati podravski svirači predvođeni Zoltánom Vizvárijem. Pridružila se i gimnazijalka iz pečuške hrvatske škole Greta Dudaš, koja je uvijek spremna pomoći, te učenica osmog razreda šeljinske škole Hermína Kanasz i mnogi drugi.

Bojili su se motivi stabla u svim bojama duge, lijepili su se cvjetići na zelene grane stabala, crtale princeze u prekrasnim haljinama... Sve u znaku proljeća i nadolazećeg Uskrsa.

Naravno, nije izostalo ni kolo uz živu glazbu te učenje plesnih koraka, u čemu su uživali i iskusni i manje iskusni plesači. Najavljen je i sljedeći program – 11. travnja, kad je održana radionica ukrašavanja pisanica s tetom Ružom Hum iz Križevaca.

Branka Pavić Blažetin • Foto: Organizatori

Autobusna linija prema moru

Na redovitoj sjednici Gradskog vijeća Barče 20. ožujka donesene su brojne važne odluke te su se čule informacije o pokretanju nove autobusne linije od Barča prema Jadranskom moru. Linija će tijekom ljetne sezone pružati udobnu mogućnost putovanja za građane.

Gradonačelnica Erika Rösler Ander izvijestila je da je grad izdao dozvolu za zauzimanje javne površine poduzetniku Željku Subiću za pokretanje autobusne linije. Naglasila je da inicijativa ne opterećuje gradski proračun – naprotiv, poduzetnik plaća gradu za dozvolu za sluzenje javnom površinom.

Tijekom rasprave naglašeno je da nitko nije isključen iz mogućnosti pružanja slične usluge građanima Barče. Sluzenje autobusnom linijom nije obvezno – svatko može odlučiti želi li putovati njome ili ne.

Gradonačelnica je istaknula da je vijest među građanima primljena s velikim oduševljenjem jer će sad imati priliku ukrcati se na

autobus u Barči u ranim jutarnjim satima i stići na obalu Jadrana do devet sati prijepodne. Povratna karta bit će 60 eura i može se fleksibilno iskoristiti tijekom sezone. Autobus će prometovati subotom i nedjeljom od 15. lipnja do 31. kolovoza, a polazak će biti kraj gradske tržnice. Karte se mogu rezervirati preko interneta, ali će biti dostupne i za kupnju u autobusu u forintama.

Vijećnik Gábor Rapkai iznio je dodatne pojedinosti o toj autobusnoj liniji i naglasio da autobus neće voziti izravno iz Barče do mora, nego će imati više stajališta. Također je istaknuo da poduzetnik jamči kvalitetu usluge te da surađuje s velikom i pouzdanom hrvatskom tvrtkom – Čazmatransom.

Branka Pavić Blažetin

Sretan Uskrs

Bojenje pisanica prirodnim bojama

Bojenje uskrsnih jaja jedan je od najljepših i najstarijih običaja povezanih s Uskrsom. Crvena boja tradicionalno ima posebno značenje, ali danas postoji mnogo tehnika i boja koje omogućuju kreativno ukrašavanje. Nekad su se kod kuće izrađivale i boje od prirodnih materijala. Ako želite pojesti pisanicu, tj. obojeno jaje, najbolje je da ih bojite prirodnim bojama. Evo kako to možete napraviti:

♥ S MLJEVENOM PAPRIKOM

U litru vode dodajte četiri žlice slatke mljevene paprike te malo soli i octa, a zatim u tu mješavinu stavite jaja i skuhaite ih.

♥ S LUKOVINOM

Ljuske crvenog i ljubičastog luka već se generacijama upotrebljavaju za prirodno bojenje jaja. Jaja stavite u lonac, prelijte ih vodom i dodajte što više ljuski luka. Za još bogatiju boju možete ubaciti i nekoliko kriški sirove cikle. Dodajte malo soli i octa te kuhajte dok ne postignete željeni ton. Kad se jaja ohlade, premažite ih uljem kako bi dobila sjaj.

♥ S ČAJEM OD HIBISKUSA

Ako želite nježnu crvenoljubičastu nijansu, isprobajte čaj od hibiskusa. Skuhajte jak čaj od hibiskusa u koji ćete uroniti jaja. Ostavite ih u tekućini nekoliko sati ili čak preko noći kako biste dobili što intenzivniju boju. Ova metoda daje elegantne tonove i potpuno je prirodna.

USKRSNI KVIZ

- U kojem godišnjem dobu slavimo Uskrs?
a) jesen b) zima c) proljeće
- Uskrs je kršćanski blagdan kojim se slavi...
a) Isusovo rođenje b) Isusovo uskrsnuće c) Isusovo krštenje
- Razdoblje prije Uskrsa nazivamo...
a) korizma b) advent c) proljetnica
- Tjedan prije Uskrsa nazivamo...
a) Slavni tjedan b) Veliki tjedan c) Posni tjedan
- Uskrs se slavi tri dana koji se nazivaju Vazmenim trodnevljem. Kad počinje i dokle traje?
a) petak, subota, nedjelja b) četvrtak, petak, subota c) subota, nedjelja, ponedjeljak
- Oslikano jaje nazivamo...
a) kuhano jaje b) jaje na oko c) pisanica
- Jaje je simbol...
a) blagostanja b) novog života c) zdrave hrane
- Ako se za Uskrs dvoje ljudi okrenu jedno prema drugome i u rukama drže pisanicu, slijedi...
a) tucanje jaja b) šaranje jaja c) jedenje jaja
- Fabergeova su jaja najpoznatija, a vjerojatno i najskuplja na svijetu. Takvo prvo jaje 1885. g. poklonjeno je Mariji Fjodorovnoj. Marija je bila žena ruskog cara...
a) Nikolaja b) Aleksandra III. c) Petra III.
- Uskrs čestitamo ovako:
a) Dobro došao Uskrs! b) Sretan rođendan! c) Sretan Uskrs!

Spomen-ploča Joški Vlašiću i supruzi Erzsébet

U Mlinarcima je u domu kulture 21. ožujka postavljena spomen-ploča učitelju, kulturnom djelatniku i književniku Joški Vlašiću Manglinu i njegovoj supruzi učiteljici Erzsébet Szóke Vlašić. Postavljanje spomen-ploče inicirala je Hrvatska samouprava Mlinaraca jer je bračni par mnogo radio na tome da se u mjestu očuvaju i njeguju hrvatska kultura, tradicija i običaji. Na svečanosti je mjesni pjevački zbor poprimio ime Joške Vlašića želeći i na taj način odati počast. O životnom putu Joške Vlašića govorila je predsjednica Hrvatske samouprave Mlinaraca Zsuzsana Kotnyek, Vlašićevu pjesmu recitirala je Georgina Dobos, a večer je protekla u duhu hrvatskih pomurskih popevki. Priredbi je nazočio načelnik János Kósa i članovi obitelji bračnog para Vlašić – kćeri, unuci i praunuci.

Pjevački zbor „Joška Vlašić“ i svirači

Kulturni život hrvatske zajednice u Mlinarcima mnoštvom niti veže se za učitelja Jošku Vlašića i njegovu suprugu Erzsébet, koji su 1969. godine u Mlinarcima utemeljili Kulturno-umjetničko društvo „Poleti paune“. Joška Vlašić, rodom iz Sumartona, oduvijek je htio služiti svojoj hrvatskoj zajednici i nakon školovanja u Budimpešti vratio se u svoj pomurski kraj. Supruga ga je pratila u Pomurje te se i ona upoznala s hrvatskom kulturom i podupirala svojeg muža u radu. I ona je bila aktivna u ručnom radu, mlade žene poučavala je šivanju hrvatskih motiva, brinula se o narodnoj nošnji na nastupima kulturnog društva. Nakon što se učitelj Joška Vlašić zaposlio u mlinaračkoj osnovnoj školi, pristupio je organizaciji kulturnog života. Za nekoliko godina utemeljio je pjevački zbor s više od 30 članica. Pjevačicama se uskoro pridružuju svirači citre i kontraši, a učitelj je svirao harmoniku. Poslije je bilo i plesača. U poratnim godinama hrvatska kultura u Mlinarcima doživljava procvat. Mlinarački KUD postaje poznat u regiji i šire – ima snimanje na Radio Pečuhu i nastupe

na festivalima u Páki, Buzsáku, Budimpešti te državnim smotrama „Poleti paune“. Diskografska kuća Hungaroton 1978. godine izdaje ploču pod naslovom „Igraj kolo“ na kojoj su predstavljene pučke pjesme Južnih Slavena u Mađarskoj. Pomursku hrvatsku zajednicu zastupale su Mlinarčice s kajkavskim popevkama „Jutro rano“, „Cura išla po vodu“, „Mamice su štrukle pekli“. Joška Vlašić i njegova supruga Erzsébet ostavili su dubok trag u Mlinarcima. Postavili su čvrste temelje hrvatske kulture.

Članice prvog sastava pjevačkog zbora

„Pjevački zbor u Mlinarcima postoji već više od pola stoljeća. Pjevače je počeo okupljati učitelj Vlašić i još ima nekoliko žena koje su bile u prvom sastavu zbora, ali mnogi od nas sjećamo se učitelja koji je usadio u nas ljubav prema hrvatskim popevkama. Za to smo mu zahvalni i zbog toga smo željeli njemu postaviti spomen i nazvati naš zbor po njemu“, rekla je predsjednica Hrvatske samouprave Mlinaraca te ujedno članica pjevačkog zbora Zsuzsana Kotnyek. Predsjednica je govorila o životnom putu bračnog para Vlašić. Joška Vlašić osim kulture učio je djecu i šah i ribolov, a supruga Erzsébet radila je sa ženama na radionicama rukotvorina. Taj rad danas nastavlja Marija Cziczeli Cseke. Nakon što su kćeri supružnika Vlašić otkrile spomen-ploču, slijedile su uspomene. Mnogi od sudionika programa prisjećali su se učitelja i učiteljice.

Katica Stojko Vranić bila je među prvim pjevačicama zbora. „Ja sam rodom s druge strane Mure, iz Kotoribe, vek me vuče tamo srce. Fnoge popevke sam nafičila od mame pak me je nevučitel proslil kaj i ja popevlem vu zboru. Bilo mi je vek jako lepo. Se smo bile pajdašice, fnogo smo se smejale, al smo i lepo popevale. Več nejdem vu zbor, stara sam, imam osamdeset let, al zato domaj vek popevlem. Pri meni vek svira horvatski radio. Vesela sam kaj su toga programa ve naprajili, bilo mi je lepo čuti cite-raše, pak mlajše žene, jako lepo popevaju“, prepovedala je teta Katica.

Ana Vranić Kovač također se rado sjeća vremena s učiteljem Vlašićem. „Gospon nevučitel Vlašić nam je rekel kaj idemo po seli sakupiti stare hrvatske popevke. Onda smo mi tak išli, išče i ve pomlam koju popevku sam si zapisala. Tko je što sakupil, to je bila

nejna popevka. Moja popevka je bila 'Vu mlinarski zdenci' i 'Tulipan čerleni'. Matičove Kati neni me je nafičila na jenu popevku, a na drugu moja mama Marija Tišler. Da smo hodili prek Mure, čonom onda v Kotoribi sam popevala, to je snimila televizija. Jako mi je lepo bilo. Bili smo i v Pešti da su nas snimili na ploču, to i ve imam. Z nevučitelom nismo samo popevali, igrali smo i scenu, i to je bilo jako dobro. Ja sam dobila glavnu ulogu. Nigdar nem zabila kak smo putovali v Zagreb, Ludbreg, Kotoribu i na fnogo mesta, vek im budem zahvalna kaj sam mogla iti i popevati", prepoveda Ana Vranič Kovač.

Članovi obitelji Vlašić – kćeri, unuci i prauunci – posebno su zahvalili na tome što postoji uspomena na njihove roditelje. Naravno, večer nije mogla proći bez prekrasne hrvatske popevke. Pjevačice su otpjevale popevke koje su snimljene na ploči, ali mužikaši Laci Ribarić (gitaru), Martin

Režek (citera) i Jožo Kőrösi (citera) s divnom hrvatskom glazbom očarali su sve koji su se okupili na programu. Hrvatska popevka ispunila je veliku prostoriju doma kulture.

Joška Vlašić Manglin rođen je u Sumartonu 1927. godine u zemljoradničkoj obitelji. U rodnome mjestu pohađao je osnovnu školu, a nakon toga nastavio je školovanje u gazdinskoj školi. Još kao dijete zanimao se za glazbu te je naučio svirati harmoniku. Naučio je i mnoge pjesme. Nakon izbijanja Drugoga svjetskog rata za njega su došla teška vremena – rad po Erdelju, vojska od 17. godine, geta, kopanje bunkera itd. Poslije rata završio je školu za domaće gospodarstvo, a 1954. diplomirao je na Visokoj pedagoškoj školi „János Apáczai Csere” u Budimpešti struku srpskohrvatski jezik i povijest. Zatim je počeo predavati u struci u sumartonskoj osnovnoj školi. Godine 1953. oženio se s Erzsébet Szőke iz Bolhasa. Postali su roditelji triju

kćeri koje su također učiteljice. Učitelj Vlašić bio je i ravnatelj kulturnog doma, organizirao je kulturno društvo, harmonikaški sastav, plesni ansambl. Više puta odlikovan je kao odličan društveni radnik. Nakon revolucije 1956. preselio se u Mlinarce, gdje je nastavio kulturni rad. Osnovao je citeraški sastav, plesni ansambl i ženski pjevački zbor. Njegovi citeraši tri su puta bili prvaci na Helikonskim priredbama u Keszthelyu. Godine 1996. postao je počasni građanin sela Mlinaraca. Pisanjem se počeo baviti kasnije, bio je dopisnik Narodnih novina. Pisao je za Zornicu, Hrvatski glasnik, Hrvatski kalendar. Udovac je postao 1986. godine i nakon toga počeo je još više pisati. Na Hrvatskom državnom danu 2004. dodijeljeno mu je priznanje za osobit doprinos u društvenom i kulturnom životu Hrvata u Mađarskoj. Preminuo je 2010. godine u Mlinarcima.

Beta

KROIDI – DOBRA BIČA KAMENA I VODA

U velikoj Međunarodnoj karnevalskoj povorci, središnjem događaju Riječkoga karnevala koji je ove godine održan 2. ožujka u središtu Rijeke, sudjelovalo je 109 karnevalskih skupina s više od 11 000 sudionika. Među njima je bilo i 16 skupina iz inozemstva, a među tim skupinama i skupina Hrvata iz Koljnofa. Riječki karneval organizirano su posjetili i Hrvati iz Bizonje, čije je putovanje organizirala Hrvatska samouprava Bizonje. Hrvatima iz Bizonje priključilo se nekoliko stanovnika Kemlje.

U povorci su skupine maskirane u kauboje, vikinge i strašila, Riječkom prolazi mnoštvo Barbie i Kenova, Bubimira, hobita, mogu se vidjeti likovi iz Igre prijestolja, Aladina... Tu su i raznobojni cvjetni motivi, životinje, ali i skupine koje su u kreiranju kostima pokazale iznimnu maštovitost. Brojne skupine trasom su prošle praćene alegorijskim kolima. Mesopusna skupina Koljnofski Djedi – Kroidi (naši Hrvati iz Koljnofa i njihovi prijatelji) i ove je godine ostvarila uspjeh, a njezini su se članovi više nego dobro zabavili. Bili su 87. mesopusna skupina, a predstavljeni su kao *Kroidi – dobra biča kamena i voda*. U grupi je bilo četrdesetak maskiranih (maškaranih) Kroida.

Karmela Pajrić za Hrvatski je glasnik izjavila:

„Na putu do Rijeke stali smo u Karlovcu, u Experience centru Nikola Tesla, gdje smo poslušali zanimljivo predavanje našeg dugogodišnjeg prijatelja Srđana Nogića. Predavanje je održano u surorganizaciji Udruge Hrvati – Horvátok.

Istoga dana navečer, kao i svake godine dosad, s Milanom Kuriljem u ime gradišćanskih Hrvata zapalili smo svijeće poginulim braniteljima Domovinskog rata u Kostreni.

U nedjelju smo sudjelovali na svečanom prijemu za gostujuće skupine iz inozemstva kod gradonačelnika Rijeke. Mi smo bili dio karnevalske povorke 29. put. Iz Koljnofa nas je krenulo 19, no u nedjelju su nam se pridružili dragi prijatelji iz Bizonje, Šoprona te iz Hrvatske. Tako nas je u našoj mesopusnoj skupini bilo ukupno 35.

Tema nam je bila *Kroidi – dobra biča sjevremena*, a predstavili smo se vlastitom koreografijom te pokazali našu riječ *ča*, koja je prisutna i na ovom čakavskom području. Kao rekvizite imali smo vremensku kapsulu i zastave kako bismo širili ljubav i mir. *Kroide*

Kroidi iz Koljnofa

smo predstavili osebujnom koreografijom o vremenskoj kapsuli i glagoljici.

Za ovu priliku napisali smo pjesmu *Ča i to je vrime*, na koju smo i plesali. Pjesma se puštala s razglasa na naših šest postaja na kojima smo izvodili koreografiju. Naša je skupina bila mješovitog uzrasta – od tri godine do 60+.

Nastup i boravak obilježila je odlična atmosfera, još bolje vrijeme te ljubazni ljudi, i u povorci i iza kordona.”

Koljnofska skupina prvi je put sudjelovala na Riječkom karnevalu 2011. godine, a sad su 15. put bili dio karnevalske povorke. U svojim kostimima nastupaju već pet godina. Njihova ovogodišnja kolona bila je duga oko deset metara, a na čelu su bila alegorijska kola (mali traktor).

Branka Pavić Blažetin

X. KRIŽNI PUT U KISEGU

Tihe, mirne vodene kapljice su koncu tajedna pofriškale zemlju i biljke. Samo brežuljkasti Križni put do Kalvarije u Kisegu je nastal jako blatan i fuzak da su organizatori premjestili svečevanje u crkvu Srce Jezuševu. Približno 170 vjernikov je skupa došlo iz Gradišća da se skupa premišljavaju o zadnjem mukotrpnom putu našega Spasitelja. Križni put i svetu mašu je hrvatski vodio benediktinski redovnik, pater Anijan Marko Mogyorósi. Na orgulja je Balázs Orbán peljal vjerske jačke. Pobožnos je svečevao i Tamás Köbli, farnik Petrovoga Sela. Zbirka sakralne umjetnosti Hrvata iz Prisike i kiseška Hrvatska samouprava je organizirala ov vjerski susret, ča je skupni agape završil u Hrvatskom klubu.

Marija Fülöp Huljev

ČETVRT ZSOLNAY

Tradicionalne mjesečne plesačnice redovito se održavaju u pečuškoj četvrti Zsolnay, a tako je bilo i 28. ožujka od 19 do 22 sata. Uz svirku Orkestra „Misija” (Zoltán Vízvári i njegov orkestar: Anna Sztanics, Márk Sándor, Kristóf Tenzlinger, Máté Balogh, Gergő Maczkó, Márk Jeránti, Márton Horváth) plesove su poučavali Vesna Velin i Balázs Sztanics. Plesačnice se organiziraju uz potporu Fonda Sándora Csoórija.

PLESAČNICA U ŠOKAČKOJ ČITAONICI

U Šokačkoj čitaonici u Mohaču plesačnice se redovito održavaju, a posljednja je, uz velik odaziv zainteresiranih, održana 28. ožujka. Za glazbu se pobrinuo Orkestar „Glasovi”.

ERČIN – Racki pjevački zbor „Jorgovan” iz Erčina priredio je svoje tradicionalno druženje „Racke poklade”. U veselom društvu, uz ples i pjesmu, neumorno su tjerali zimu. Priredba s naramkom održana je u erčinskom domu kulture.

SUMARTON – Dječji vrtić u Sumartonu već tradicionalno na Uskrs, ove godine 20. travnja, organizira Uskrsni dobrotvorni bal čiji će se prihodi iskoristiti za nabavu dječjih igračaka i organiziranje izleta za djecu. Na balu sudjeluje Freya Band s mnoštvom hrvatske glazbe.

MLINARCI – Klub tradicija i ručnih radova u Mlinarcima prije Uskrsa održao je više radionica pod vodstvom Marice Cziczeli Cseke. Sudionici su izradili pisanice na tradicionalan i moderan način. Nastale su pisanice s voskom i kičicom te s prirodnim listovima i cvijećem ili su bojama naslikani motivi kajkavske ruže na jaja. Marica je pričala i o običajima matkanja.

HARKANJ – Kako je za Hrvatski glasnik izjavila dopredsjednica Hrvatske samouprave Harkanja i voditeljica Mješovitog pjevačkog zbora harkanjskih Hrvata Đurđa Geošić Radosnai, i ove se godine nastavlja korizmeno druženje hrvatskih vjernika iz Harkanja i Salante.

Već desetak godina oni u korizmi organiziraju molitvu križnog puta i misu na hrvatskom jeziku, i to naizmjenično – jedne godine u harkanjskoj, a druge u salantskoj crkvi. Tako je i ove godine 21. ožujka s početkom u 17 sati u harkanjskoj rimokatoličkoj crkvi održan križni put i sveta misa.